

Przedmiot: Podstawy Przedsiębiorczości

Klasa 1c

9.10. TEMAT: Praca

Wybrane zagadnienia prawa pracy

Czym jest prawo pracy?

Prawo pracy jest to zespół norm prawnych związanych ze stosunkiem pracy, które określają prawa i obowiązki pracowników oraz pracodawców.

Do tych norm należą:

- Kodeks pracy,
- inne ustawy i akty wykonawcze,
- układy zbiorowe pracy,
- porozumienia zbiorowe, regulaminy i statuty, które określają prawa i obowiązki stron stosunku pracy.

Z prawem pracy stykamy się na co dzień, czasem nie zdając sobie z tego nawet sprawy.

Poruszane tematy to:

- zasady prawa pracy i stosunek pracy,
- obowiązki pracodawcy i pracownika,
- umowa o pracę,
- rozwiązanie umowy o pracę,

Zasady prawa pracy i stosunek pracy

Zasady prawa pracy:

- prawo do pracy,
- swoboda nawiązywania stosunków pracy i płacy,
- poszanowanie godności i dóbr osobistych pracownika,
- równość pracowników,
- zakaz dyskryminacji,
- odpłatność pracy (prawo do godziwego wynagrodzenia),
- ochrona uprawnień pracowników,
- prawo pracowników i pracodawców do tworzenia i przystępowania do organizacji zawodowych,
- partycypacja pracownicza.

Czym jest stosunek pracy?

Stosunek pracy jest to stosunek prawny, w którym jako pracownik zobowiązany jesteś do osobistego i zgodnego z poleceniami pracodawcy świadczenia pracy określonego rodzaju i na określonym stanowisku, pracodawca zaś zobowiązany jest do stworzenia warunków umożliwiających Ci jej wykonywanie oraz do wypłaty wynagrodzenia i innych świadczeń w terminie.

Nawiązanie stosunku pracy

Co powoduje nawiązanie stosunku pracy między pracownikiem a pracodawcą?

Nawiązanie stosunku pracy między pracownikiem a pracodawcą powodują:

- umowa o pracę;
- powołanie – tą drogą nawiązuje się stosunek pracy z niektórymi pracownikami służby państwowej, np. w wojsku, służbie zdrowia. Jako pracownik zatrudniony na podstawie powołania możesz być w każdym czasie odwołany ze stanowiska. Odwołanie ze stanowiska jest równoznaczne z wypowiedzeniem umowy o pracę;
- wybór – tą drogą nawiązuje się stosunek pracy wówczas, gdy z wyboru wynika obowiązek wykonywania pracy w charakterze pracownika. Dotyczy to na przykład członków władz organizacji społecznych pracujących etatowo, członków zarządu spółdzielni i spółek kapitałowych, w których zgodnie z obowiązującymi przepisami lub statutami obsadzanie kierowniczych stanowisk wymaga aktu wyboru;
- mianowanie – tą drogą powstaje stosunek pracy niektórych kategorii pracowników państwowych, np. prokuratorów, funkcjonariuszy policji, żołnierzy w służbie zawodowej, sędziów, urzędników administracji państwowej. Mianowanie jest jednostronnym aktem organu państwowego. Do powstania stosunku pracy potrzebna jest Twoja zgoda w postaci przyjęcia nominacji;
- spółdzielcza umowa o pracę – jest źródłem stosunku pracy pomiędzy spółdzielnią pracy a Tobą jako jej członkiem

Obowiązki pracownika i pracodawcy

Podstawowe obowiązki pracodawcy:

- zaznajamianie pracowników podejmujących pracę z zakresem ich obowiązków, sposobem wykonywania pracy oraz ich podstawowymi uprawnieniami,
- prawidłowa organizacja pracy,
- zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy oraz systematyczne szkolenie pracowników w tym zakresie,
- terminowa i prawidłowa wypłata wynagrodzeń,
- ułatwianie pracownikom podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- stwarzanie młodym pracownikom warunków sprzyjających przystosowaniu się do należytego wykonywania pracy;
- zaspokajanie w miarę posiadanych środków socjalnych potrzeb pracowników,
- stosowanie sprawiedliwych i obiektywnych kryteriów oceny pracowników,
- prowadzenie dokumentacji związanej ze stosunkiem pracy oraz akt osobowych pracowników,
- wpływanie na kształtowanie w zakładzie pracy zasad współżycia społecznego.

Podstawowe obowiązki pracownika:

- sumienne i staranne wykonywanie pracy,
- stosowanie się do poleceń przełożonych,
- przestrzeganie czasu pracy,
- przestrzeganie regulaminu pracy, zasad bhp i ppoż.,
- dbanie o dobro zakładu pracy, chronienie jego mienia i nieujawnianie informacji, które mogłyby narazić pracodawcę na szkodę,
- przestrzeganie tajemnicy określonej w odrębnych przepisach,
- przestrzeganie zasad współżycia społecznego.

Źródło do którego możesz się odwołać.

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy z późniejszymi zmianami

I. Umowa o pracę

Jakie są rodzaje umów o pracę?

Wyróżniamy następujące rodzaje umów o pracę:

- na okres próbny do trzech miesięcy,
- na czas określony,
- na czas nieokreślony,
- na zastępstwo.

Co gwarantuje umowa o pracę?

Umowa o pracę gwarantuje Ci:

- minimalne wynagrodzenie (**2600 zł brutto od 1.01.2020 r.**); w przypadku pierwszej pracy w okresie do jednego roku wynagrodzenie minimalne może być obniżone do 80%,
- prawo do płatnego urlopu,
- wynagrodzenie oraz zasiłek chorobowy,
- unormowany czas pracy,
- szczególną ochronę niektórych grup pracowników,
- zakaz wypowiedzania i rozwiązywania stosunku pracy w szczególnych przypadkach,
- obowiązek stosowania określonych procedur przy wypowiedzaniu umów.

Co powinna zawierać umowa o pracę?

- **Umowa o pracę powinna być potwierdzona na piśmie i zawierać:**
- określenie stron umowy,
- rodzaj umowy,
- datę jej zawarcia i rozpoczęcia pracy (jeżeli umowa nie zawiera daty rozpoczęcia pracy, stosunek pracy nawiązuje się w dniu zawarcia umowy),
- rodzaj i miejsce wykonywania pracy,
- wymiar czasu pracy,
- wysokość wynagrodzenia ze wskazaniem jego składników.

PAMIĘTAJ!

Umowa o pracę powinna zostać utrwalona na piśmie i zawierać wszystkie elementy wymienione w Kodeksie pracy.

II. Rozwiązanie umowy o pracę

Umowa o pracę rozwiązuje się:

- na mocy porozumienia stron,
- przez oświadczenie jednej ze stron z zachowaniem okresu wypowiedzenia (rozwiązanie umowy za wypowiedzeniem),
- przez oświadczenie jednej ze stron bez zachowania okresu wypowiedzenia (rozwiązanie umowy bez wypowiedzenia),
- z upływem czasu, na który była zawarta,
- z dniem ukończenia pracy, dla której wykonania była zawarta.

W zależności od rodzaju zawartej umowy okresy wypowiedzeń różnią się długością. Jeśli umowa zawarta jest na czas określony, który trwa dłużej niż sześć miesięcy, to może się w niej znaleźć zapis o dwutygodniowym okresie wypowiedzenia. Wypowiedzenie trwające trzy dni robocze występuje w przypadku rozwiązania umowy na zastępstwo.

Jeśli została z Tobą zawarta umowa na czas nieokreślony, to wypowiedzenie może trwać:

- dwa tygodnie – jeśli byłeś zatrudniony krócej niż sześć miesięcy,
- miesiąc – przy zatrudnieniu trwającym min. sześć miesięcy, ale mniej niż trzy lata,
- trzy miesiące – w przypadku stażu pracy o długości co najmniej trzech lat.

Jeśli umowa została z Tobą zawarta na okres próbny, to wypowiedzenie może trwać:

- trzy dni robocze – dla umów zawartych na okres krótszy niż dwa tygodnie,
- tydzień – gdy umowa obejmuje okres co najmniej dwóch tygodni, lecz krótszy niż trzy miesiące,
- dwa tygodnie – dla umów zawartych na okres trzech miesięcy.

Umowa o pracę może zostać rozwiązana także na mocy porozumienia stron. Okres wypowiedzenia umowy o pracę obejmujący tydzień lub miesiąc albo ich wielokrotność kończy się odpowiednio w sobotę lub w ostatnim dniu miesiąca.

Dodatkowo przy umowach zawartych na czas nieokreślony wypowiedzenie musi zawierać:

- wskazanie przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie,
- pouczenie o prawie pracownika do odwołania się do sądu pracy.

Istnieje także możliwość rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z Twojej winy.

Pracodawca ma do tego prawo w następujących przypadkach:

- jako pracownik naruszyłeś podstawowe obowiązki pracownicze:
  - przyszedłeś nietrzeźwy do pracy,
  - nie wykonałeś polecenia,
  - opuściłeś miejsce pracy bez usprawiedliwienia,
  - zakłóciłeś porządek w miejscu pracy,
  - dopuściłeś się przywłaszczenia mienia;
- w czasie trwania umowy popełniłeś przestępstwo, które uniemożliwia Ci dalsze wykonywanie pracy na danym stanowisku;

Zadanie.

1. Oceń obowiązki pracownika z punktu widzenia pracodawcy i pracownika. /notatka do zeszytu/